

ПЕТЪР КЪРДЖИЛОВ
ЧОВЕКЪТ, КОЙТО ИСКАШЕ
ДА ИГРАЕ ХАМЛЕТ

chitanka.info

Единственото задължение на инспектор Марк Ал бе да следи за реда и поведението на персонала в театър „Глобус“. Всеки храм на Мелпомена си имаше инспектор, който пряко контролираше работата на Локалния компютър и актьорите. Това беше служба, за която можеше да мечтае всеки член на Цялото. Едва ли някъде в галактиката имаше по-приятна, лека и добре платена работа от тази.

Марк дремеше в кабинета си и хвърляше разсеяно по едно око върху монитора. И тази вечер нямаше нищо ново. На сцената пиесата започваше. Над стражната площадка пред замъка се носеха призрачни мъгли. Онзи с пушеците си го бива, между другото си помисли Марк и дотолкова се отпусна, че когато чу:

Бернардо:

— Кой е там?

Франциско:

— Ти първо кой си? Стой и се разкрий! —

се сепна и за първи път от много години някакво нелепо чувство за нередност го загложди. Беше служил в разузнаването до сключването на Междугалактическия мир и бе свикнал да бъде винаги нащрек, да се доверява на интуицията си и да вярва само на себе си.

* * *

Лоу Смак затвори подвързаната с дебела кожа книга. Днес книги четяха само снобите и манаците, разбира се — и изследователите, които извличаха оттам всичко полезно и необходимо за Цялото — нали щастieto на всички зависеше от това. Лоу бе може би от малкото хора, които правеха това за себе си, за удоволствие. Той четеше Шекспировата трагедия „Хамлет“.

За кой ли път си представяше всичко като на живо. Избираше сам лицата на героите, обличаше ги, както пожелаеше, определяше техните жестове и движения. Спомни си, че когато бе малък, попита баща си кой учи актьорите на това и бе много разочарован от неговия

отговор, че компютърът на театъра ръководи всичко и че не е възможно да стане някакво изменение в текста или в начина на поднасяне на пиесата, никакво.

— Но това не е интересно — беше казало момчето и си спомни уплашения и гузен поглед на баща си, обръщаш се да види дали някой не е чул еретическата мисъл на детето.

Лоу знаеше „Хамлет“ наизуст. Знаеше всички роли и ролички. Знаеше всяка стъпка, която правеше АР–2 всяка вечер по искрящия под на сцената.

* * *

Голямата зала на замъка Елсинор, който трябваше да се намира някъде на Скандинавския полуостров, тънеше в мрак. Тъкмо ще се съберат сега, каза си Марк, да огледам. Прозвуча тръба. Ама тая тръба така не можеше да я понася и сто пъти му беше казал на оня компютър, и пак... Влязоха АР–1 Кралят, АП–1 Кралицата, АР–3 Полоний, АР–5 Лаерт, АР–6 Волтиманд, АР–7 Корнелий и АР–2 Хамлет. Марк внимателно следеше всичко. Не знаеше каква бе причината за неговата нервност и напрегнатост, но бе почти уверен, че не се лъже, и това го изваждаше, макар и бавно, от летаргията.

Кралят:

*Върви, Лаерт, и разполагай волно
с богатството на младите си дни!...*

А ти, мой сроднико и сине, Хамлет?

Хамлет (настрани):

Премного сродник, твърде малко син!

Кралят:

Все тъй далеч от нас и скрит от облак?

Хамлет:

О, не, кралю — тъй близко, че слънчасвам!

Марк трепна, нещо в него дълбоко и подсъзнателно трепна. Нещо не беше в ред. Или компютърът се бе повредил, или самият актьор като че бе излязъл от строя. Сега ли намери да се случи. Свърза се с техниците, но те потвърдиха пълна изправност на компютъра.

— А АР-2 — попита Марк.

— АР-2? — засуетиха се долу.

Ама че се мотаят, едно контролно табло имат и не могат да се оправят.

— Шефе — гласът на техника бе особен, — скалата на АР-2 не работи, той се е изключил.

— Как играете тогава, като се е изключил? — троснато попита Марк.

— Ами не е много ясно...

— Чакайте ме, идвам!

Тази техника, тази техника, мислеше си Марк, така и не се научиха да работят с нея. Всичко им върши компютърът, те само едно око има да хвърлят и това не правят. Витата стълба сякаш нямаше край и това взе да го дразни. Трябваше да се стегне, да се концентрира. Може би трябваше да направят някакъв ремонт набързо в антракта.

Когато стигна долу, техниците се бяха скупчили около таблото и тъпо се взираха в немигащата скала, над която с голям червен знак бе написано АР-2.

— Не работи — каза един от тях.

— Не работи, я! — заинати се Марк, — а електронната табла работи, а? — и подритна разтворената игра, от която изненадаха кристални пулове.

— От 58 години работя в театъра — писукаше един от механиците, известен като Тартюф, — но такова чудо не е ставало.

— Не е ставало, ама стана.

Разговорът продължи все така, техниците проверяваха схемите, Марк се въртеше нервно, а пиесата течеше.

* * *

Мечтата на Лоу Смак бе да играе Хамлет. И в това нямаше да има нищо лошо, ако той не беше човек. Но двадесет и три годишният

Лоу Съри Смак принадлежеше, за добро или за лошо, към онези съставени от плът и кръв човешки същества, които от милиони години населяваха планетата и величаеха себе си като „венеца на природата“. А всеки нормален венец на природата знаеше, че никога досега човешки крак не бе стъпвал на театралната сцена, никой не бе се опитвал дори да помисли, че това е възможно.

Лоу знаеше също така, че открай време в театъра играеха актьори от непрекъснато подобряващи се серии хуманоидни и контролиращи емоциите си роботи, които всяка вечер вършеха своята работа с пестеливо отпусканата им от локалния компютър страст и вдъхновение.

Но имаше нещо, което Лоу Смак не знаеше. Не го знаеха и другите хора на Земята, с изключение на няколко доверени лица от Съвета и Древната памет на Главния компютър.

* * *

Появи се Призракът. В цялата пиеса Марк най-много харесваше тази сцена. Холографският образ на убития крал бе една от гордостите на театъра. Марк не разбираше много от изкуство, но естеството на работата му беше такава, че и без да иска, се „отъркваше“, както сам се изразяваше, о хората, работещи в бранша. Беше му харесала идеята, подхвърлена веднъж от един видеоинженер, че бъдещето е в холографския театър. Никакви работи, никаква плът, никаква мисъл, па макар и електронна. Само красиви, експресивни, но безплътни и бездушни образи и форми, които като зрими духове щяха да пъплят по сцената и да си вършат работата. Тихо, безшумно, без дори да вдигат прах. Но това време явно беше далече, техниците имаха проблеми, а дотогава трябваше да се оправи повредата.

— Май че всичко е наред — извади го от унеса гласът на старшия механик, — пиесата си тече нормално, само дето контролната скала е излязла от строя, изглежда, че някой кабел се е прекъснал.

— Дано е така — промърмори Марк и се заизкачва към кабинета си.

* * *

Някога не е било така. Авторите и изпълнителите на всички произведения на изкуството и хармонията са били хора. Творчеството е било мъка, но и празник. Последвалите обаче трудни години, довели до възникването на Цялото, бяха сложили своя отпечатък и върху изкуството.

Всичко започна с излизането на прочутия труд на професор Флойд „Наука за неуловимото“, в който се изясняваше, че художествените произведения съдържат информация и определения, различни от онези, които авторът им мисли, че е вложил в тях. Изследванията му доказваха, че на определен период от време в главите на сравнително висок процент от човечеството започват да витаят определени идеи. В зависимост от степента на податливост и професионална насоченост хората използваха тези идеи по един или друг начин, повече или по-малко рационално. Натрупването обаче на тези мисли, идеи и чувства води до промяна в съзнанието на хората, която дори самите те не могат да усетят. Именно в тези преходни години се раждат избраниците на човешкия род, които с учудваща прозорливост и точност улавят и изразяват, концентрират и формулират витаещото над общността. И тъй като то е ново, прогресивно и революционно, продължителността във времето на неговата валидност и действеност е практически неизчислима. Опасността според Флойд идваше най-вече от пренасянето на обществените идеи. Закодирани от гения, случайно, но необходимо условие в тази система, те биха се превърнали в своеобразен мост към бъдещето, където тези идеи би трябвало да се развият на по-високо ниво, но и където, ако не бяха желани, можеше да изчезнат, да бъдат насилствено или не убити.

„Най-застрашителни за Цялото, казваше Флойд, са произведенията на изкуството и в частност тези на драматичните изкуства.“ За да докаже съществуването на законите на творбата, той анализира голям брой примери и разкри неосъзнати процеси, след което разработи една пълна теория за функционирането на неуловимото. За да обясни по-добре спецификата на този сложен механизъм, Флойд употребява думата ребус: произведението на

изкуството е „ребус“, който, от една страна, ни отправя към нещата, които се показват на сцената например, а от друга страна, сочи модела на тези тайни, като всеки образен елемент от тях означава една дума. Цялостният им смисъл може да се получи само ако отгатнатите думи се съединят една по една.

„Съдържанието на едно художествено произведение — пише доктор Флойд — ни се представя като транскрипция на мислите, вложени в него по друг начин на изразяване, чиито знаци и правила ще можем да научим само когато сравним превода с оригинала. Ние разбираме логиката на творбата веднага след запознаването си с нея. Истинското ѝ съдържание обаче ни е дадено под формата на йероглифи, чиито знаци трябва да бъдат последователно преведени на езика на емоциите.

Очевидно бихме се излъгали, ако поискаме да четем тези знаци като образи, а не според тяхното условно значение. Творбата е ребус и нашите предшественици са извършвали грешка, като са искали да я тълкуват като рисунка (образ), поради което тя им е изглеждала абсурдна и без стойност.“

* * *

Всички тези подробности не бяха известни на Лоу Смак. Той знаеше само, че открай време това е така, че винаги е било така и въпреки своята обреченост много му се искаше да играе поне веднъж в живота си ролята на Хамлет.

От малък той обичаше театъра, изглежда — наследи това от майка си. Ходеха често двамата и въпреки че сядаха на задните редове, щом завесата се вдигнеше, момчето се потапяше в омаята на сцената. Когато осветлението бавно гаснеше и в залата се прокрадваха първите тихи и меки тонове, Лоу вече не беше в креслото. Той беше някъде там, около героите. Живееше заедно с тях, биеха се и стреляха заедно, влюбваха се едновременно в някое много, много хубаво момиче, страдаше, любеше и мразеше, отмъщаваше и беше наказван. И много, много рядко умираше заедно с героя... до следващото представление, когато отново лампите в салона угасваха и сякаш изпод земята

завучаваше любимата и винаги малко тъжна мелодия, когато започваше магията, наречена театър...

* * *

Уморих се, помисли си Марк Ал, като се изтягаше в креслото. Включи всички екрани — не остана и педя площ от сцената и задкулиското пространство, което да не можеше да наблюдава. Да наблюдава и контролира. Запали цигара и се вторачи съсредоточено върху действието, нещо, което, честно казано, не бе правил от първите дни на службата си тук.

Измина като че ли цяла вечност. Нищо не се случваше. Марк се поуспокои и само някъде дълбоко в себе си чувствуваше нагарчащия вкус от утайката на съмнението и неспокойното очакване. Най-сетне AP-2 отново се появи на сцената. Добре се правеше на луд тази купчина биопластмаса. Винаги му се беше удивлявал, въпреки че никога не се бе замислял надълбоко за тези неща. Можеше ли човек въобще да допусне съществуването на някакъв техен личен живот, мислеха ли тези манекени, чиято задача бе само да изобразяват външно една измислена и разработена от компютъра схема. Дали онези в салона, потопени в полумрака и омаяни от хода на действието, се поддаваха от време на време на магията? Сигурно, щом всяка вечер пълнеха залата.

Дали вярваха в нещо, дали чакаха нещо, дали съзнаваха, че всичко беше една голяма измама.

Влизаха Гилденстрен и Розенкранц и Марк се намръщи. Тия двамата хич не му бяха симпатични, и то не защото правеха разни мръсотии в пиесата, а защото с тяхната поява винаги започваше един разговор, който будеше в Марк мисли, които той не обичаше да си спомня...

Гилденстерн:

— Как в затвора, господарю?

Хамлет:

— Дания е затвор.

Розенкранц:

— Тогава е затвор и целият свят.

Хамлет:

— И то образцов, с безброй килии, клетки, ями.

Дания е една от най-лошите.

В един такъв „образцов“ затвор Марк бе прекарал три години от живота си. Беше на разузнаване отгатък Вега и капсулата им се повреди. Кацнаха на Пясъчната планета, която се водеше ничия земя, пооправиха се и тъкмо щяха да излетят, ги заловиха Сивите. Хубаво бе все пак това, че Сивите все още пазеха, макар и привиден неутралитет. Натикаха ги в пещери, пазени от едни чудовища, дето и сега понякога ги сънуваше. Между пленниците имаше всякакви, даже и от въстаниците. Тогава Марк за първи път видя на живо своите врагове. Бяха го възпитавали в дива омраза към тях, но с течение на времето младият мъж, с който бяха заедно, даже му стана симпатичен. На никого не бе дръзнал да разкаже за това, не би разказал и на Комисията, която щателно го разпита за плена. Още помнеше очите на бунтовника, името му беше отдавна забравил, когато веднъж, наблюдавайки красивия двоен залез над Пясъчната, той се обърна към Марк и му каза почти същите като в пиесата думи: „Докога целият свят, с цялата неосъзната необятност на вселената, ще бъде един голям затвор“.

Хамлет:

*— А ползват ли се още със славата,
която имаха, когато бях в града?*

Трупа ли се все така публиката за тях?

Розенкранц:

— Съвсем не, господарю.

Хамлет:

— Защо? Да не са почнали да ръждясват?

Да не би пък да е нещо ръждясал, попита се Марк и сам се учуди, че мисълта му, която трябваше да бъде насочена единствено към

спектакъла, скачаше от спомен на спомен. Усмихна се на тази възможност. Сигурно е кабелът, за който спомена техникът...

* * *

Транскрипция, превод, йероглиф — театърът се оказва криптограма, формула, писана с тайнопис, закодирана с непонятен шифър, който живелият преди столетия автор, съзнателно или не, интуитивно или преднамерено бе вложил в своеобразна касета, за да я захвърли напред в светлото или мрачно бъдеще. Там трябваше да я разчетат, да я разберат... ако успееш. Ето защо се говореше за „съвременен прочит“ всяко столетие, всяка епоха разчита по своему посланието на вековете. Ако това послание носеше дълбок и общочовешки смисъл, то бе вечно. Прогресът или упадъкът на обществото не можеше да го унищожи. Можеше да го обезличи и промени, да се опита да го потули в мрака на невежеството и лицемерното послушание, но все някой ден нуждаещото се човечество щеше да вдъхне живот на посланието. Допускаше се, че някои от идеите, прехвърлили бариерата на времето, можеха да вдъхновят хората с нови, непознати досега за тях мисли. Това плашеше Цялото.

Като написа своята „Наука за неуловимото“, Флойд откри един дотогава видим, но неразгадаем език и направи възможно неговото разчитане, показва начините за това.

Две години по-късно влезе в сила Законът за забраната върху изкуството. С него Цялото сложи цедило на всички „опасни“ идеи, идеции от миналото, като допусна само онова, което бе нужно. Въпреки че датата на взетото решение се губеше във вековете, неговата сила, строгост и безкомпромисност, с която се прилагаше, не бяха мръднали оттогава. За литературата и музиката нещата бяха доста сложни и много произведения не видяха повече бял свят. За театъра се реши, че кодираната информация може да бъде разчетена и приета само когато човек изпита върху себе си, превъплъти, преживее емоционално онова, което авторът е изстрадал. Ето защо можеше да си четеш някоя пиеса колкото пъти си искаш, но на сцената тя трябваше да бъде изиграна само от работи.

* * *

Някак неочаквано, но много логично АР-2 и Лоу се разбраха. Въпреки забраната на Главния компютър АР-2 се съгласи на размяната. Той също имаше своята малка тайна мечта — да седне веднъж поне само веднъж, на крайния стол на третия ред, да се размеси с тези чужди, загадъчни и мамещи същества — хората, да се почувствува с тях, да се почувствува част от тях, да усети нещо, което бе уверен, че невидимата преграда на сцената не пропускаше.

* * *

Нещо бе станало. Червената лампичка на текстовия контрол мигаше тревожно. На екрана, свързан с компютъра, течеше съобщението. АР-2 беше сбъркал текста. Минимална, едва забележима за човек, но невъзможна и никога не ставала досега в историята на театъра грешка. Това вече беше много дори за Марк. Само секунди му бяха необходими, за да чукне заповедта си до компютъра на клавишите. Из гримьорни, технически помещения, зад кулисите и в коридорите засия вдигащият кръвното надпис „Непредвиден антракт след второ действие“.

Когато слизаше вече за втори път тази вечер по стълбата, до ушите му достигна:

„Аз искам друг, по-силен довод. Сцената! Със нея ще впримча аз душата на злодея!“

Разбира се, че сцената, там трябваше да се търси истината, там щеше да се реши всичко. Някаква мисъл, виеща се като стълбата, пълзеше, засега много бавно, но настойчиво към мозъка му.

* * *

Докато техниците трескаво, но педантично разглобяваха повредения АР-2, във фойето на театъра бе непривично оживено. Необичайното място, в което бе направен антрактът, се коментираше

най-шумно, но в някои от групичките на специалистите се подхвърли и за играта на АР-2. Грешката или не бе усетена, или никой не смееше да спомене за нея, за да не го вземат за глупак — такова нещо никога не бе ставало.

— Изглежда, че е нова трактовка — говореше уважаван театрал, но явно сам не си вярваше, защото знаеше консервативните възгледи на Главния компютър, с който на младини бе работил.

— Може би това е началото на отдавна обявените реформи — някак екзалтирано смело боботеше студент по режисура, от ония, дето повече боботят, отколкото работят.

— Да, да — кимаха и същевременно се оглеждаха наоколо потресени от случилото се глави.

Възбуждението бе добре дошло за един човек, който, сврян в ъгъла на края на бара, трескаво допиваше малкия си коняк. Дано всичко мине нормално, мислеше си Лоу Смак, но му ставаше все по-студено и ръцете му все по-издайнически трепереха.

* * *

— Аз ви казах, че е кабелът — влезе тържествуващ старият механик, носейки парче обгорял кабел в ръцете си. — Нищо му няма на АР-2, лично аз част по част го прегледах. Направихме пробата, всичко е наред, и контролната му скала работи. Ако кажеш — премина отново на „ти“ той, — може да почакаме.

— Ами щом е толкова наред всичко, почвайте — каза Марк, но хич не му се вярваше, хич.

Започваше третото действие на една пиеса, написана преди повече от осемстотин години. Започваше така, както винаги беше започвало — с първа сцена, с вечния монолог.

Витаещата край Марк мисъл от витата стълба като че се бе стаила. Погледът му, възвърнал увереността и хладността си, все повластно се спираше върху уредите. Всичко бе нормално. Влизаше АР-2, контролната скала трябваше да светне. Но тя не светна. Остана тъмна и непрогледна като небето над Пясъчната планета, споменът за която, незнайно защо, навестяваше тази вечер Марк. Този път обаче

инспекторът на театър „Глобус“ не се изненада. Беше спокоен. Владееше се, както в най-добрите си години. Дори се заслуша. Хамлет:

Хамлет:

*Да бъдеш, или да не бъдеш?
Туй е въпросът.
Дали е по-достойно да понасяш
дъжда от камъни и от стрели
на зловната съдба, или въстанал
със меч в ръка срещу море от мъки,
да сложиш край на всички тях...*

Онази, спотаилата се мисъл се върна. По-точно е да се каже, че тя връхлетя върху Марк. Той чувствуваше това още от първия момент, но пластовете на ежедневието бяха приспали дори неговия, допускаш и най-нелепите мисли мозък. Сега монологът на Хамлет, за първи път тази вечер той си помисли Хамлет, а не АР-2, постави всичко на мястото му. Онова, което само интуитивно бе усещал от началото на представлението, се бе оказало реалност. Абсурдна, нелогична, нежелана — като всяка реалност. На сцената имаше човек. И този човек не бе попаднал там случайно и против волята си. Този човек участвуваше в непозволената игра, той отпиваше от неизвестното, сътворено за него и забранено за него. Този жив, от плът и кръв човек играеше Хамлет. Той бе самият Хамлет.

Това не се бе случвало никога на Земята. Марк бе чувал за душевно болни, които имаха такива мании, но никога не бе допускал, че това е възможно. Отново си спомни за пленения бунтовник, с когото говореха за войната. „Ние сме само едни обикновени статисти в този голям театър“ — му бе казал той.

Трябваше да спре пиесата. Това бе първото нещо, което му мина през главата, но знаеше, че това нито е възможно, нито трябваше да стане. Като че ли не знаеше какво да прави. Знаеше, но честно казано, не му се щеше. Въпреки всичко стана, допря лявата си длан върху хладната повърхност на сейфа и след отварянето му извади бавно и свещенодейно плика, на който бе написано четливо и пестеливо: „Инструкция за действие при ситуация №1“. Винаги се бе подхилвал

вътрешно, когато е ставало дума за инструкцията. Смяташе, че тя е глупост и лудост. Сега осъзна, че наистина е бил само статист в играта, че над него винаги е имало хора, които много по-добре са знаели истината, които са обмислили дори невъзможното. Някой бе предвидил всичко. Абсолютно всичко.

Прочете за шести път четирите думи. Кратки, действени, нетърпящи възражения. Чак сега разбра за какво бе получавал своето възнаграждение в продължение на години. Винаги бе мислил, че това топло местенце му е предложено като компенсация за онова, което бе дал на Цялото. Оказа се, че Цялото бе имало нужда именно от стария му опит, от онова, за което търпеливо и настойчиво го бе обучавало с години.

— Холдън — гласът му прозвуча несигурно.

— Да, инспекторе — отзова с веднага на повикването главният костюмиер. Съненото му лице, явно бе позадрянал, го гледаше услужливо от монитора.

— Как се казваше оня, дето се дуелира с Хамлет в края на пиесата?

— АР-5, инспекторе.

— Не това, как беше името на героя?

— Лаерт — изненада се Холдън. Инспекторът никога не се интересуваше от тези подробности...

— Искам костюм за тази роля — равнодушно каза Марк. — По моя ръст. Ще изляза на сцената.

Изненадата и уплахата по лицето на костюмиера го изнервиха и той побърза да изключи екрана.

* * *

Тръбен звук. Влизат Кралят, Кралицата, Лаерт, благородници. Озрик и други от свитата носят рапири, кинжали, маса с чаши вино.

Така е по пиесата. Колко точно и простишко е описано всичко. Но не пожелавам на никого да изпита онова, което стана в „Глобус“, когато същата тази свита излезе на сцената. Когато Марк съобщи за своето откритие и за намерението си да се включи в действието, на всички им омекнаха колената. Дори роботите започнаха да заекват от

уплаха. Но той бе непреклонен. Всички знаеха какво се очаква от него, всички знаеха и какво го очаква. Набързо го облякоха, суетяха се, пречкаха се. В дъното някои от жените плачеха. Марк се бе затворил в себе си, сякаш тази олелия не го интересуваше. Само на излизане попита Холдън, на когото бе издал специална заповед:

— Всичко наред ли е?

Костюмиерът успя само да кимне утвърдително.

Тръгнаха вкупом. Осветлението, заляло рампата, го заслепи за секунди. Инспектор Марк Ал за първи и последен път в живота си излизаше на театрална сцена.

Кралят:

*— Ела насам, ръка подай ми, Хамлет,
и таз ръка от мене приеми.*

АР-1 издърпа вдървената ръка на Марк и я сложи в ръката на Хамлет. Допирът го накара да излезе от вцепенението си. Да, това бе човек. Сега нямаше вече никакво значение как, защо и откъде се бе взел на сцената. Четирите думи на инструкцията все още пулсираха с червените си букви в главата му.

Хамлет:

*— Простете ми, Лаерте!
Зло ви сторих,
но вий сте благородник и аз вярвам,
ще ми простите. Всички тука знаят —
вий също чули сте, че съм наказан
със помрачения.*

Сигурно, рече си Марк, иначе никога нямаше да се решиш на тази постъпка. Но защо на мене, с какво аз съм виновен, че ти си наказан с помрачения. Защо в моя театър, му се искаше да изкрещи, но се чу да повтаря думите, които скритите в широкополата шапка слушалки му нашепваха с гласа на Локалния компютър.

Хамлет:
— *Рапири! Една за мен!*
Лаерт:
— *И една за мен!*

Трябва да се внимава с тия рапири. Холдън му беше обяснявал разликата, но май нещо забрави. Засуети се.

Лаерт:
— *По-лека искам. Я да видя тази!*
Хамлет:
— *Ще взема таз. Еднакво ли са дълги?*

Марк трескаво мислеше. Страхуваше се да не сбърка оръжията. Но нямаше много време.

Хамлет:
— *Готов?*
Лаерт:
— *Готов!*

Да, този е луд, прошепна Марк. Този пламък в очите може да бъде запален само от много болно съзнание... и как напада...

Хамлет:
— *Докоснат?*
Лаерт:
— *Не!*
Хамлет:
— *Присъда?*
Озрик:
— *Докоснат. Няма спор.*

Марк бе учил фехтовка на млади години, но никога през живота си не се бе дуелирал така. И макар да съзнаваше, че въпросът е на живот и смърт, той се увлече в играта. Това е то театърът, мислеше си той с печал, затова е измислен за роботите, иначе хората щяха да се изхабяват, толкова емоции само за една вечер. И все пак му бе хубаво.

Хамлет:

— Докоснат? Или не?

Лаерт:

— Да, да! Докоснат!

Признавам си!

Марк бе докоснат. Не от рапирата на този срещу него, как ли се казва това момче, а от магията. Никога не бе предполагал, че той — един от спецовете на вселенското разузнаване, операторът в оставка Марк Алойзиъс Ад Итум, човекът с многобройни като звездите медали и отличия, щеше да се държи като жалък палячо, щеше да се пали от едно глупаво дуелиране, щеше да се увлече до такава степен, че да забрави впилите се в него погледи от двете страни на сцената. Да, нещо ставаше. Не му беше много ясно какво, но той знаеше, че от днес нататък щеше да се промени. Дали това беше промяната, онази опасна болест, идваща със заразата на театъра, за чиято изолация беше бдял толкова време. Разкъсваше се между дълга и играта, между пресметливостта и бликналите изведнъж симпатии срещу този тип, който се беше опитал да прекрачи бариерата, може би съзнавайки рисковете, които поема. И защо? Ето на това той не можеше да си отговори.

Лаерт (настрани):

— Все пак усещам,

че нещо ми тежи на съвестта!

Това го каза той, мисълта му изпревари гласа на компютъра, това бе неговата собствена мисъл, Марк бе заживял свой живот в тази

проклета пиеса, а това не му се искаше, не трябваше да бъде. Ядоса се и високо извика:

Лаерт:

— На, дръж това!

Атакува толкова остро, че учуди сам себе си. Бе изненадал и Хамлет, защото видя кървавата драскотина, която оръжието му остави по дясното рамо на противника. Прилепилата се веднага към белега бяла риза се напои с алена и топла човешка кръв. При атаката обаче Марк се подхлъзна, падна и изгърва рапирата. Когато я вдигна от пода, усети разликата и изтръпна. Подготвеното от Холдън оръжие бе в ръката на Хамлет. Марк заотстъпва. Не се страхуваше, но още не бе решил какво да прави. В този момент онзи го изпревари. Марк усети острието, което се плъзна по ръката му. Ръкавът се разкъса и в появилия се отвор той видя аленеещия и тънък като косъм прорез. Трябваше да спре пиесата. Трябваше да се развика и ако веднага приеме някаква антиотрова, може би щеше...

— Коварство — крещеше Хамлет.

— То в мен е, Хамлет! Хамлет, ти си мъртъв! За тебе няма лек на тоз свят — след четвърт час ще бъдеш вече труп. — Марк повтаряше нашепваните думи и усещаше, че губи сили. По дяволите, каква глупост. — Ти сам държиш във своята ръка оръжието — с връх, и то отровен... — Марк говореше бавно, гледайки единствения човек на сцената освен него право в очите. Когато ги отмести, погледът му се спря върху острието на рапирата, която държеше в ръцете си. Въпреки кръвта, която засъхваше на върха, той забеляза тънкия, подаващ се под нея слой на кафеникавата маслена течност. Искаше му се да се изсмее истерично.

Ами да, какво си мислеше той! Боже мой. Та нали инструкцията важи и за него. Нима Холдън нямаше същия плик в сейфа си. Глупак. Само един много голям глупак като него можеше да си помисли това. Още с излизането си той е бил точно толкова обречен, колкото това копеле отсреща. Марк също бе играл играта, той също беше човек. На сцената нямаше титли, инспектори, заслуги. Имаше работи и не трябваше да има хора.

— Как се казваш — рече отпаднало Марк.
— Лоу Смак — отвърна момчето.
— Защо? — и усети безпомощността на въпроса си.
— Искях да разбера някои неща — простена Лоу.
— И разбра ли нещо?
— Да — каза Смак.
— Какво?
— Театърът е за хора.
— Глупости! — отвърна Марк.
— Не са глупости, вярно е!

Лаерт:

*— Благородни Хамлет,
да се простим взаимно: да не пада
проклятието върху тебе —
за моята и татковата смърт —
и върху мен — за твоята!*

Марк умираше. Той бе виждал много хора да вършат това пред очите му, но винаги си мислеше, че този жребий ще го прескочи. Съжаляваше само, че след толкова години духовна слепота бе прогледнал в момента на собствената си смърт. Винаги ставаше така. Съдбата беше жестока и иронична. Последната мисъл, която се мярна в главата му, бе, че компютърът му бе казал, че тази пиеса е писана преди повече от 800 години... но тогава работи още не е имало. Момчето май беше право. Сетне тъмнината започна да лепне наоколо и той се озова отново на Пясъчната планета. Гледаха небето през процепа на пещерата, който започна бавно да се разширява, и те тръгнаха. Бунтовникът и Марк, опрели раменете си един о друг, вървяха по двете лунни пътеки. Без да се обръща назад, Марк бе сигурен, че Лоу Смак ги следва.

— Командвай залп! — каза АР-16. Засвири погребален марш. Всички напуснаха сцената, изнасяйки телата.

Екна оръдеен залп. Завесата се спусна и единият ѝ край ласкаво погали върховете на двете захвърлени върху сцената рапири. Представлението беше завършило.

* * *

След три дни работът актьор АР-2 от театър „Глобус“, известен с изпълнението си на Хамлет, бе открит в театър „Одеон“, седнал върху крайния стол на третия ред. Бе открит, отведен и още същата вечер претопен.

Публикувано в алманах „Спектър’84“

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.